

Deel je sores met God

Deel je sores met God

Preben Kok

*Vertaald uit het Deens door
Bertie van Zoest en Ger Meesters*

COLOFON

© 2017 Berne Media | uitgeverij abdi van berne

Oorspronkelijke titel: Skæld ud på Gud,
(c) 2016 Informations Forlag
Vertaald uit het Deens door
Bertie van Zoest en Ger Meesters
Vormgeving binnenwerk: Studio SIEN, Zwolle
Redactie tekst: Madeleine Gimpel
Vormgeving omslag: Garage BNO

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/
of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie,
microfilm of op welke andere wijze ook, zonder vooraf-
gaande toestemming van de uitgever.

ISBN 9789089721433

NUR: 711

Inhoud

Woord vooraf	7
Inleiding	9
Deel je sores met God	13
Psyche en geest	29
De fundamentele ambivalentie	41
Moord op de perfecte mens	62
De vruchtbare grens	72
De weg van de zonde	84
Moderne pastorale zorg	93
Maria en de opstanding	101
De religieuze gemeenschap	111
Ziekenhuis zonder grenzen	116
Burger in twee rijken	124

Woord vooraf

Piloten moeten jaarlijks een gezondheidscheck ondergaan. Dat zou ook goed zijn voor artsen. Het aantal artsen dat lijdt aan een depressie is verontrustend, net als het aantal zelfdodingen en verslavingen; dokters blijken niet zo gezond als de mensen die met gezondheidsproblemen naar ze toe komen zouden willen. Dokters moeten gezond zijn en ons behoeden voor de dood. Bijna als God zijn.

Toen moeder Teresa was overleden werden er dagboek aantekeningen van haar bekend waarin ze beschreef dat ze langdurig de afwezigheid van God heeft ervaren. Over haar heiligverklaring werd en wordt heel verschillend geoordeeld. Heiligen moeten immers perfect zijn en bisschoppen, priesters en predikanten moeten geen twijfels verspreiden maar zekerheden. Zij dienen de weg weten. Onze minister-president Mark Rutte verspreidt vooral de boodschap dat we in een prachtig land leven en dat het alleen maar beter met ons zal gaan. Tegelijk krijgen ambtenaren en hulpverleners steeds vaker te maken met agressie en lijkt een toenemend aantal bestuurders en managers het niet te redden – waarop zij vervangen worden door mensen van wie verwacht wordt dat ze het wel aankunnen.

Misschien zij we bezig onszelf en elkaar ziek te maken. We stellen eisen zonder grenzen. We moeten alsmaar onze competenties tonen en waarmaken. Alles moet maakbaar zijn, transparant en vooral ook nuttig. Hoe komen we aan deze mythes en hoe komen we ervan af?

We houden niet van onmacht en falen. Met wie kunnen we onze twijfels en onze fouten delen? Kunnen we van

onze boosheid leren houden? Kan de grootste zonde ook een nieuw begin worden? Kun je na een misstap nog een nieuwe kans krijgen? Moeten we soms doden om leven te vinden? Moeten we eerst achteruit om verder te gaan?

Veel mensen hebben niets met God en toch wordt er veel over God, en zelfs tot God gepraat. God wordt hevig bestreden en zou niet eens bestaan. Je sores met God delen...? Je kunt denken dat je wel wat beters te doen hebt.

Wat sceptisch begon ik te lezen in het boek van deze Deense ziekenhuispredikant, maar ik werd steeds weer op een ander been gezet. Ik kon niet ophouden met lezen omdat er heel wat ongewone, paradoxale zinnen in staan. Heel wat zinnen heb ik onderstreept. Ik zou wensen dat artsen niet alleen een jaarlijkse gezondheidscheck krijgen, maar ook één keer per jaar een boek als dit zouden lezen. Niet alleen artsen natuurlijk, ook ... noem maar op. Om menselijker te worden en te genezen van het maakbaarheids-geloof dat meer verzielt dan de modernste hersen- en bodyscans kunnen signaleren. Er is een nieuw scepticisme nodig dat verder ziet dan de grens van 'de laatste zandbank'. Religie begint na de religie. God na het atheïsme.

Marinus van den Berg

Inleiding

In mijn jeugd speelden ziekten een belangrijke rol in mijn leven. Toen ik dertien was overleed mijn vader aan een longziekte en op mijn 21e werd ik zelf in het ziekenhuis opgenomen met een levensbedreigende ziekte. Ik had niet gedacht dat ik het zou overleven en op dat moment wilde ik niets meer met God te maken hebben. Het lukte de artsen om mij te redden, maar na een paar jaar werd ik weer ziek, dit keer waren het mijn nieren.

Als kind kwam ik niet in de kerk, mijn ouders hadden een zuivelwinkel en werkten altijd op zondag. Maar ik twijfelde er nooit aan dat God er was. Pas toen ik in het ziekenhuisbed lag, bloed ophoestte en er zeker van was dat mijn laatste uur had geslagen, verloor ik mijn kinderlijke geloof en dat kwam nooit meer terug. 'Als je mensen zo behandelt, dan zijn we klaar met elkaar!', zei ik tegen God. En toen kreeg ik het merkwaardige gevoel dat hij niet wegging. Het was ongelooflijk vernederend om daar te liggen en afstand van hem te nemen en tegelijkertijd te voelen dat hij niet verdween. Het was hartverscheurend om te voelen dat hij er was, maar niets deed om me te helpen. Dus zei ik het opnieuw, en deze keer boos, maar God ging niet weg. Plotseling werd alleen het besef van zijn aanwezigheid een solidariteitsverklaring, en begreep ik dat dit de kern van het christelijk geloof was.

Tegenwoordig ontmoet ik in mijn werk als ziekenhuispredikant meerdere keren per maand mensen die God de deur wijzen. Voor velen betekent dit dat zij worden bevrijd van een last, een verantwoordelijkheid ten aanzien

van het leven en de dood waar we als mensen geen macht over hebben.

Ik doe dit werk al jaren en ik spreek niet alleen de patiënten. Een groot deel van mijn werk is het begeleiden van artsen en verpleegkundigen en ze te helpen om te gaan met het leven van alledag, dat vaak zinloos en belastend kan zijn. Dit werk is voornamelijk in het ziekenhuis van Vejle ontstaan, waar we een model hebben ontwikkeld hoe je in het dagelijkse werk met machteloosheid en geloof omgaat, en met verbazingwekkende resultaten.

In onze moderne tijd hebben we de neiging om de mens tot God te maken. Als we niet de macht hebben, worden we onzeker en angstig. We geven de schuld aan onszelf, elkaar, de gemeenschap – iemand moet hem krijgen. Maar we kunnen alleen schuldig zijn als we daadwerkelijk de macht hebben om het anders te doen.

Als we macht hebben, hebben we natuurlijk een verantwoordelijkheid, en die moeten we waarmaken. Maar op de momenten in het leven dat we geen macht hebben, moeten we leren los te laten en beseffen dat we menselijk zijn. Zo zullen we leren de schuld over te dragen aan God in plaats van aan onze echtgenoten of burens, die er niets aan kunnen doen. Het is veel zinvoller om de schuld te geven aan diegene die feitelijk de macht heeft en het laat gebeuren.

In het voorjaar van 2008 maakte ik een serie voor de Deense radio, 'De biechtstoel'. Ik ontmoette in de afleveringen een aantal mensen in ongelukkige omstandigheden, die allemaal in een diepe crisis zaten. Het was de bedoeling dat ik door middel van een gesprek zou proberen ze een duwtje in de goede richting te geven om een gesprek met God aan te gaan.

Toen de serie voorbij was, nam Mette Jokumsen van Information Publishing contact met me op. Ze had de uitzendingen gehoord en wilde graag dat ik een boek zou schrijven. De uitgeverij regelde dat ik over mijn werk ging praten met Sune de Souza Schmidt-Madsen. In de praktijk kwam het erop neer dat het een reeks gesprekken werd die leken op een verlengde versie van de 'De biechtstoel' en het uitgangspunt van dit boek zouden zijn. Ik dank Mette Jokumsen voor haar idee en doorzettingsvermogen die ervoor hebben gezorgd dat het boek er kwam, en Sune de Souza Schmidt-Madsen voor zijn inspirerende inzet en het onmisbare praktische werk dat hij heeft gedaan.

In enkele van de voorbeelden en afleveringen waarover ik in het boek vertel, kan de persoon in kwestie worden herkend. Ik bedank alle betrokkenen dat ze hebben toegestaan dat hun belangrijke ervaringen verteld mochten worden.

Het doel van het boek is niet om met een vrome preek te komen, eerder het tegenovergestelde. Het idee is te laten zien hoe het geloof leven kan maken, zelfs op de meest dorre plaatsen. Ik geloof in de vreugde en ik geloof in weerstand. Ik bedoel dat je het recht hebt om boos op God te zijn en dat je je zorgen met hem kunt delen. Ik wil proberen te laten zien hoe je met onmacht kunt omgaan, daar waar je zelf geen schuld hebt, maar ook daar waar je eigenlijk wel ten dele schuldig bent.

Ik denk dat het geloof niet alleen een belangrijke rol speelt met betrekking tot het individu, maar ook ten aanzien van partnerrelaties, de werkplek en de samenleving als geheel.

Mijn eigen uitgangspunt is het christendom, maar ik ben er niet op uit om het geloof van mensen te veranderen. Als je toekunt zonder een god, is dat prima. Maar in mijn werk ervaar ik vaak dat velen, zelfs mensen die zichzelf als niet-gelovig beschouwen, God wel eens gebruiken. Dit is het uitgangspunt voor dit boek: wat geloof kan en wat geloof in feite doet voor iemand persoonlijk en wat de rol de kerk in de moderne samenleving kan zijn. Ik hoop dat het een uitnodiging kan zijn om te ontdekken wat het christendom betekent, wat het kan en wat het nog voor ons doet – hoewel we ons daarvan niet altijd bewust zijn.

Deel je sores met God

Het geloof betekent voor mij geen onderwerping. Ik geloof in weerstand. Bij de doop zeggen we dat als je het Koninkrijk Gods niet als klein kind ontvangt, je er niet eens in komt. Het is een beeld dat de meeste mensen kennen, maar voor velen is het niet meer dan een plakplaatje, een romantisch beeld van de heiligheid van de kerk. Je ziet een goedverzorgde vijfjarige in een matrozenpakje die zonder morren door de hemelpoort gaat, alleen: het kind op het plaatje gedraagt zich niet als een kind, maar als een kleine volwassene. Dat is een beeld waarmee ik graag zou willen breken. Want wat is een klein kind? Kinderen zijn immers geen kleine schattige engelen die gewoon doen wat ze gezegd wordt. Kinderen kunnen egoïstisch en veeleisend zijn. Voor mij is het beeld van een kind een peuter van 18 maanden die om drie uur 's nachts huilend aan zijn bedje staat te schudden. Het zegt niet: 'Lieve ouders, als een van jullie tijdens de komende vier uur naar het toilet gaat en hier toch langskomt, zou ik om een glas water willen vragen.' Het heeft dorst en het schreeuwt. En de ouders accepteren dat het huilt, ze hebben er geen behoefte aan dat het kind uitlegt wat het wil. Ze weten precies wat er ontbreekt en bedenken wat er gedaan moet worden.

Wanneer we onszelf in een ernstige situatie niet toestaan om net zo spontaan te zijn als een klein kind en niet schreeuwen zoals een klein kind schreeuwt, zullen we de grootheid van God niet ontdekken. Als we in een ernstige crisis verkeren die we niet zelf kunnen oplossen, dan hebben we de mogelijkheid ons toe te vertrouwen aan God.